

Accreditiekader bestaande opleidingen hoger
onderwijs [hbo-bachelor]: uitwerking voor Associate
degree-programma's tijdens de pilotfase

11 februari 2008

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Accreditatiekader, toegespitst op het Ad-programma	4
	2.1 Doelstellingen opleiding	4
	2.2 Programma	5
	2.3 Inzet van personeel	6
	2.4 Voorzieningen	6
	2.5 Interne kwaliteitszorg	6
	2.6 Resultaten	7
	Omschrijving niveau Short Cycle 'Dublin descriptoren'	8
3	Toelichting bij de facetten	9

1 Inleiding

Van een aantal hogescholen die een pilot met een Ad-programma toegewezen hebben gekregen, dient de des betreffende hbo-bacheloropleiding tijdens de pilotfase te worden geaccrediteerd. In zijn brief aan de colleges van bestuur / centrale directies van de hogescholen van 20 juli 2007 heeft de minister van OCW daarvan de contouren geschetst.

Omdat de Ad onderdeel is van een bacheloropleiding, wordt dat programma tijdens de visitatie en de accreditatie van die hbo-bacheloropleiding als afzonderlijk onderdeel mee beoordeeld. Daarom is het noodzakelijk het visitatiepanel ook een oordeel over de Ad te vragen en daartoe in het zelfevaluatie-rapport specifieke gegevens op te nemen.

Gedurende de eerste twee jaar gerekend vanaf de startdatum van de Ad zoals opgenomen in de door de NVAO beoordeelde pilotaanvraag volstaat een lichte toetsing door het panel¹. Indien die startdatum langer dan twee jaar is geleden, beoordeelt het panel de Ad zoals, zoals het panel ook aparte oordelen uitspreekt over de varianten of locaties van de hbo-bacheloropleiding. Daartoe is het accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs [hbo-bachelor] voor enkele onderwerpen nader uitgewerkt specifiek ten behoeve van de beoordeling van Ad-programma's. Bij de criteria van de facetten uit de onderwerpen 'Doelstellingen', 'Programma' en 'Resultaten' is een aantal specificaties geformuleerd. Die specificaties kunnen het panel helpen tot een gerichte beoordeling te komen. Achteraan is aangegeven welke specifieke informatie over de Ad de hogeschool kan toevoegen aan het zelfevaluatie-rapport. Voor de facetten van de overige onderwerpen is aanvullende informatie alleen zinvol als de situatie in de Ad afwijkt van de situatie in de hbo-bachelor.

Twee belangrijke opmerkingen:

- Tijdens de pilotfase (en overigens ook in de toekomst) is het zo dat als een accreditatie (van rechtswege of anderszins) voor een hbo-bacheloropleiding vervalt, ook het recht vervalt om de Ad te verzorgen.
- Het is van belang tijdig de accreditatie voor de hbo-bacheloropleiding aan te vragen en de accreditatie te verwerven. Dan kan de instelling ook de Ad (als onderdeel van de hbo-bachelor) blijven verzorgen, alleszins voor de duur van de pilotfase.

¹ De mate van beoordeling is afhankelijk van de startdatum van het aangeboden Ad-programma (het peilmoment is de visitatiedatum van de bachelor):

- *nog geen jaar geleden* = geen uitspraak van het panel noodzakelijk.
- *een jaar tot twee jaar geleden* = het Ad-programma wordt licht getoetst. Bij deze toets beoordeelt het panel of de opleiding tot dan toe uitvoering geeft aan het plan voor het Ad-programma, zoals positief beoordeeld door de NVAO, of hier gemotiveerd van afwijkt. Het panel kijkt hierbij naar de doelstellingen, de uitvoering en zo mogelijk de resultaten van het programma. Dit oordeel heeft geen consequenties voor de beoordeling van de bachelor. Het panel besteedt in het rapport in een apart hoofdstuk aandacht aan het Ad-programma. Opmerkingen van het panel die suggesties voor verbetering inhouden kunnen als aanbeveling worden opgenomen. Het panel geeft geen expliciet eindoordeel over de kwaliteit van het Ad-programma in de zin van voldoende of onvoldoende.

2 Accreditiekader, toegespitst op het Ad-programma

2.1 Doelstellingen opleiding

Facetten	Criterium NVAO (<i>specificatie i.v.m. Associate degree</i>)
Domeinspecifieke eisen	De eindkwalificaties van het Ad-programma sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan het programma in het desbetreffende domein (vakgebied /discipline en/of beroepspraktijk).
Niveau: Bachelor	De eindkwalificaties van het Ad-programma sluiten aantoonbaar aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een Ad-programma in de hbo-bachelor. (Zie bijlage: Dublin-descriptoren voor de Short Cycle)
Oriëntatie HBO	De eindkwalificaties van een Ad-programma sluiten aan bij de volgende beschrijvingen: - de eindkwalificaties zijn mede ontleend aan de door (of in samenspraak met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties;- een afgestudeerde van een Ad- programma heeft de kwalificaties voor het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor een Ad-programma in het hbo vereist is of dienstig is.

2.2 Programma

Facetten	Criterium NVAO (specificatie i.v.m. Associate degree)
Eisen HBO	Het Ad-programma sluit aan bij de volgende criteria voor het Ad-programma in de hbo-bacheloropleiding: 1. Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en of (toegepast) onderzoek. 2. Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline. 3. Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.
Relatie tussen Doelstellingen en inhoud programma	1. Het Ad-programma, het didactisch concept, de werkvormen en de wijze van toetsing weerspiegelen de te bereiken eindkwalificaties van het programma. 2. De te bereiken eindkwalificaties zijn aantoonbaar vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het Ad-programma. 3. De inhoud van het Ad-programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.
Samenhang programma	Het Ad-programma is inhoudelijk samenhangend.
Studielast	Het Ad-programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.
Instroom	Het Ad-programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.
Duur	Het Ad-programma voldoet aan formele eisen m.b.t. de omvang van het curriculum: minimaal 120 studiepunten.
Afstemming tussen vormgeving en inhoud	Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen van het Ad-programma. De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.
Beoordeling en toetsing	Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het Ad-programma hebben gerealiseerd.

2.3 Inzet van personeel

Facetten	Criterium NVAO (<i>specificatie i.v.m. Associate degree</i>)
Eisen HBO	De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een HBO -opleiding: Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk
Kwantiteit personeel	Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen
Kwaliteit personeel	Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma

2.4 Voorzieningen

Facetten	Criterium NVAO (<i>specificatie i.v.m. Associate degree</i>)
Materiële Voorzieningen	De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren
Studiebegeleiding	De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op studievoortgang De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten

2.5 Interne kwaliteitszorg

Facetten	Criterium NVAO (<i>specificatie i.v.m. Associate degree</i>)
Evaluatie resultaten	De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen
Maatregelen tot verbetering	De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen
Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken

2.6 Resultaten

Facetten	Criterium NVAO (<i>specificatie i.v.m. Associate degree</i>)
Gerealiseerd niveau	De gerealiseerde eindkwalificaties van de Ad-studenten zijn in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen
Onderwijsrendement	Voor het onderwijsrendement van het Ad-programma zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen. Het onderwijsrendement van het Ad-programma voldoet aan deze streefcijfers

Omschrijving niveau Short Cycle 'Dublin descriptors'		
	<i>Kwalificaties</i> Een afgestudeerde van het Ad-programma in de hbo-bachelor (Cinop, 2005):	<i>Argumentatie</i>
Kennis en inzicht	heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied waarbij wordt voortgebouwd op algemeen voortgezet onderwijs*, functioneert doorgaans op het niveau van gevorderde leerboeken, heeft een kennisondergrond voor een beroepenveld of een beroep, voor persoonlijke ontwikkeling en voor verdere studie om de eerste cyclus (bachelor) af te ronden; * in het kader van dit protocol moet hier ook worden gelezen 'het middelbaar beroepsonderwijs, niveau-4'	
Toepassen kennis en inzicht	is in staat om kennis en inzicht in beroepsmatige contexten toe te passen;	
Oordeelsvorming	heeft de vaardigheid om gegevens te identificeren en te gebruiken, teneinde een respons te bepalen met betrekking tot duidelijk gedefinieerde, concrete en abstracte problemen;	
Communicatie	kan communiceren met gelijken, leidinggevenden en cliënten over begrip, vaardigheden en werkzaamheden;	
Leervaardigheden	bezit de leervaardigheden om een vervolgopleiding die een zekere mate van autonomie vraagt, aan te gaan.	

3 Toelichting bij de facetten

1.1. Ad-programma's dienen een onderbouwde en geverifieerde arbeidsmarktrelevantie te hebben. Dit betekent dat de hogeschool toelicht dat met een representatieve vertegenwoordiging van het betrokken beroepenveld inhoudelijk overleg wordt gevoerd over het beroepsprofiel van het Ad-programma. Het beroepenveld kan bijvoorbeeld worden vertegenwoordigd door een brancheorganisatie maar ook door een andere betekenisvolle vertegenwoordiging van bedrijven of instellingen. Centraal staat dat de hogeschool de actieve deelname van het beroepenveld aan de ontwikkeling van het beroepsprofiel aantoont.

De afstemming met het beroepenveld blijkt uit documenten die de neerslag vormen van het ontwikkelingsproces en het resultaat van dit proces: het beroepsprofiel.

1.2. De eindkwalificaties van het Ad-programma maken onderdeel uit van de eindkwalificaties van de hbo-bacheloropleiding en beantwoorden aan de eisen van de Dublin-descriptoren voor de Short Cycle (zie bijlage 1).
In het zelfevaluatie-rapport motiveert de hogeschool het verschil met de eindkwalificaties voor de bachelor.

1.3 Het Ad-programma dient op te leiden tot functies waarin kennis en ervaring vereist is op het niveau van het Ad-programma. Deze functies hebben een hoger niveau ten opzichte van functies op MBO-4-niveau, maar een lager niveau dan functies op hbo-bachelorniveau. In het zelfevaluatie-rapport maakt de hogeschool duidelijk op welke functies en/of beroepen het Ad-programma zich richt en hoe het verschil wat betreft handelniveau met functies en/of beroepen die horen bij respectievelijk de mbo-4- en de hbo-bacheloropleiding geduid kan worden. Tevens maakt de hogeschool duidelijk dat de beschreven indeling van functies en/of beroepen voor afgestudeerden van een mbo-4-opleiding, van het Ad-programma en de hbo-bacheloropleiding in overleg met het beroepenveld tot stand is gekomen.

2.1. De hogeschool schetst in het zelfevaluatie-rapport de opbouw van het Ad-programma en de hbo-bacheloropleiding en geeft aan welke literatuur en welk studiemateriaal centraal staan in het Ad-programma en in de hbo-bacheloropleiding en motiveert de verschillen. De hogeschool geeft aan welke beroepsvaardigheden (waaronder reflectieve vaardigheden) aan de orde komen in het Ad-programma en in de hbo-bacheloropleiding en motiveert de verschillen.

2.2. In het zelfevaluatie-rapport maakt de hogeschool de relatie tussen de leerdoelen van de Ad-programmaonderdelen en de eindkwalificaties inzichtelijk.

2.3. Het Ad-programma heeft een geïntegreerd karakter in die zin dat zowel vakinhoudelijke onderdelen als onderdelen die zich toespitsen op de kennismaking met en het functioneren in de beroepspraktijk worden geprogrammeerd en het programma bevat een afsluitend onderdeel, waardoor er sprake is van een eigenstandig curriculum binnen de hbo-bacheloropleiding.

Na het afronden van het Ad-programma resteert een studielast van 240 ECTS minus de studielast van het Ad-programma om de hbo-bacheloropleiding te voltooien.

De hogeschool maakt in het zelfevaluatie-rapport de samenhang van het Ad-programma met de bacheloropleiding inzichtelijk: welke opleidingsonderdelen zijn gemeenschappelijk en welke zijn eigenstandig voor de Ad? Waaruit bestaat het afsluitende opleidingsonderdeel?

2.4. Het Ad-programma moet studeerbaar zijn voor elke student die aan de wettelijke vooropleidingseisen voldoet.

De studeerbaarheid van het programma vraagt vooral aandacht op het punt van aansluiting van het Ad-programma op de vooropleiding van specifieke groepen waarop de hogeschool zich richt. Als dit het geval is, is verduidelijking op haar plaats. In het zelfevaluatie-rapport geeft de hogeschool verduidelijking over de aansluiting van het Ad-programma op de vooropleiding van specifieke groepen waarop de opleiding zich eventueel richt.

2.5. Voor het Ad-programma gelden dezelfde wettelijke vooropleidingseisen als voor de hbo-bacheloropleiding, waarvan het des betreffende Ad-programma een onderdeel is. Voor Ad-programma's van bekostigde hogescholen geldt dat deze toegankelijk en studeerbaar moeten zijn voor alle studenten die aan de wettelijke instroomseisen voldoen. In de voorlichting aan potentiële studenten kan de bekostigde hogeschool duidelijk maken op welke doelgroep het Ad-programma zich primair richt. In het zelfevaluatie-rapport maakt de hogeschool de afstemming tussen de instroomkwalificaties van de studenten en het te volgen programma duidelijk (bijvoorbeeld voor specifieke groepen, zoals studenten met een verwante vooropleiding en zij-instromers). Het toekennen van vrijstellingen wordt inhoudelijk verantwoord. De rol van EVC wordt hierbij beschreven.

2.6. Als het Ad-programma meer dan 120 ECTS omvat, dan onderbouwt de hogeschool dat in het zelfevaluatie-rapport vanuit het perspectief van de arbeidsmarktrelevantie.

2.7. Indien bij dit facet wordt afgeweken van de hbo-bacheloropleiding, is een verduidelijking in het zelfevaluatie-rapport op haar plaats. Als in het Ad-programma andere werkvormen dan in de bachelor worden gebruikt, is een beschrijving hiervan noodzakelijk.

2.8. Indien bij dit facet wordt afgeweken van de bacheloropleiding is een verduidelijking op haar plaats. Als in het Ad-programma andere toetsvormen dan in de bachelor worden gebruikt is een beschrijving hiervan in het zelfevaluatie-rapport noodzakelijk.

6.1. In het zelfevaluatie-rapport beschrijft de hogeschool indicatoren van het gerealiseerde eindniveau van de studenten uit het Ad-traject.

6.2. In het zelfevaluatie-rapport neemt de hogeschool apart rendementcijfers van Ad-studenten op.